

Gäller för: Västra Götalandsregionen

Innehållsansvar: Frida Hagnestål, (friha22), Apotekare

Granskad av: Frida Hagnestål, (friha22), Apotekare

Godkänd av: Ulla Delfs Moss, (ullmo9), Regionområdeschef

Giltig från: 2026-09-01

Giltig till: 2028-09-01

Hantering av medicinska gaser på vårdenhet i VGR

Regional rutin för läkemedelshantering i
Västra Götalandsregionen

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1. Regelverk	3
2. Allmänt	4
3. Ansvar	4
4. Hantering av gasflaskor	6
5. Tillsyn av medicinska gaser	7
6. Medicinska gaser i kommunal primärvård	7
7. Utbildning	7
8. Versionshistorik	8

Sammanfattning

Detta dokument är en regional rutin för läkemedelshantering i Västra Götalandsregionen som gäller vårdenheter på alla sjukhusförvaltningar, Närhälsan och Regionhälsan.

Dokumentet beskriver hantering av medicinska gaser på vårdenheter.

Regionala rutiner för läkemedelshantering utarbetas på uppdrag av Sjukvårdsapotek VGR genom den regionala Läkemedelshanteringsgruppen.

Huvudsakliga ändringar i denna version

Version 1.0, Giltig från 2026-09-01: Nytt dokument. Texten motsvarar version 7.0 av kapitel 12 i [Regional rutin för läkemedelshantering i Västra Götalandsregionen](#) med skillnaden att den är uppdaterad avseende att RGL (Regiongemensamt läkemedelslager) tas över i regionens egen regi av Högsbodepån istället för att drivas av Apoteket AB, under hösten 2026¹.

1. Regelverk

Arbetsmiljöverket har utfärdat speciella föreskrifter om anestesigaser och gasflaskor [Produkter – tryckbärande anordningar \(AFS 2023:5\)](#), [föreskrifter - Arbetsmiljöverket](#), och [Arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning \(AFS 2023:11\)](#), [föreskrifter - Arbetsmiljöverket](#), kap 9 och 10, samt [Risker i arbetsmiljön \(AFS 2023:10\)](#), [föreskrifter - Arbetsmiljöverket](#), avdelning V, kap 10.

¹ [Regional rutin för läkemedelshantering i Västra Götalandsregionen](#) gäller fortsatt för de sjukhus som inte gått över till RGL i egen regi under en övergångsperiod hösten 2026. Därefter kommer den utgå och ersättas av denna rutin med flera separata rutiner per område. Alla rutiner finns på [Läkemedelshantering - Vårdgivarwebben Västra Götalandsregionen](#).

I [Säkerhetsnorm för medicinska gasanläggningar SIS HB 370](#)

(2014, endast tillgänglig som bok) ges förslag på gaskommittés arbetsuppgifter.

I [HSLF-FS 2017:37](#) 7 kap 8 § anges att icke legitimerad personal i ambulanssjukvården och räddningstjänsten får med stöd av ett generellt direktiv om läkemedelsbehandling iordningställa och administrera medicinsk oxygen till en patient, utan att en sjuksköterska har gjort en sådan behovsbedömning som anges i 6 kap 7 §.

2. Allmänt

Medicinska gaser det vill säga medicinsk oxygen (andningsoxygen), medicinsk luft (andningsluft), lustgas och lungtestgas är läkemedel. Det finns också gas som klassas som medicinskteknisk gas (koldioxid). Vid större sjukvårdsinrättningar har man vanligtvis en medicinsk gasanläggning för den huvudsakliga försörjningen ut till användaren. På mindre sjukvårdsinrättningar och i kommunal primärvård används företrädesvis flaskor. I VGR organiseras frågor som rör medicinska gaser som till exempel försörjning, användning och uppföljning till en gaskommitté per sjukhusförvaltning. Gaskommittén säkerställer att det finns dokumenterade rutiner för säker användning av försörjningssystem för medicinska gaser. För mer information om Medicinska gaser se [Vårdhandboken](#).

3. Ansvar

3.1. Ansvar för gashantering inom vårdinrättning

Medicinsk gasanläggning

Vårdgivaren har det yttersta ansvaret för den medicinska gasanläggningen. Fastighet, stöd och service har i VGR tillverknings- och driftansvar för medicinska gasanläggningar. Verksamhetschef ansvarar för att det finns skriftliga rutiner för medicinsk gasanläggning med tillhörande utrustning och att dessa är kända och efterföljs. Som stöd för att uppfylla detta ansvar kan

verksamhetschefen ta hjälp av sjukhusets gashandbok och den medicintekniska enheten.

Vårdpersonal som använder medicinsk gasanläggning har ett ansvar för hur man använder gasanläggningen. I det ansvaret ingår att läsa och arbeta enligt de skriftliga rutiner som finns, exempelvis sjukhusets gashandbok samt eventuella lokala rutiner, som bland annat ska beskriva hur ett gasbortfallsalarm ska hanteras.

Gasflaskor

Verksamhetschefen har det övergripande ansvaret för gashantering inom den egna verksamheten samt att utse ansvarig för gasflaskor (se [mall 13 Ansvarsbeskrivning gasansvarig](#) (medicinsk gas på flaska)). Mall 13 kan lokalt kompletteras med ytterligare ansvarsområden. Exempel på detta kan vara att medverka i framtagande av bassortiment för gaser eller ansvara för beställning/mottagning/retur av gasflaskor. I dessa fall är det viktigt att man beaktar att aktuell person har rätt behörighet/kompetens för uppgiften, t ex legitimerad sjuksköterska.

Verksamhetschefen ansvarar för att det finns skriftliga rutiner och att dessa är kända och efterföljs.

För lokala tillägg gällande medicinsk gasanläggning/gasflaskor (gashandbok) se:

[NU](#)

[SÄS](#)

[SkaS](#)

3.2. Ansvar för ordination, iordningställande och administrering

Ansvar för ordination, iordningställande (flödesinställning och övriga förberedelser för tillförsel till patient) och administrering gäller som för andra läkemedel. Behandling ska alltid ordineras av läkare med angivande av dos (liter/minut) och behandlingstid.

Gäller endast sjukhus

För varje ändring i dos/flöde ska sjuksköterskan dokumentera detta i patientjournalen.

4. Hantering av gasflaskor

Flaskorna ska förvaras skilt från andra varor, och ska normalt inte stå i det ordinarie läkemedelsförrådet. Olika gassorter ska särskiljas från varandra och tomma och fyllda flaskor ska förvaras åtskilda på uppmärkt plats. Medicinska gaser är fyllda i vita flaskor med färgmarkering på "flaskbröset" som anger gassort. Exempelvis medicinsk oxygen (vit), medicinsk luft (svart/vit), lustgas (blå), lungtestgas (ljusgrön). Exempel på medicinteknisk gas: koldioxid (grå). Mer information om olika gassorter finns beskrivet på [Lindes webbplats](#).

Gasflaskorna ska kontrolleras regelbundet, se [Mall 18 Förvaring och kontroll av medicinska gasflaskor](#). Gasflaskorna ska skrivas upp på en särskild förteckning, [Mall 8 Läkemedel som får förvaras utanför låst läkemedelsförråd](#) eller Mall 18 Förvaring och kontroll av medicinska gasflaskor, kan användas.

Fylld gasflaska får inte utsättas för temperatur över +50 ° C (enligt [Säkerhetsnorm för medicinska gasanläggningar SIS HB 370](#)).

Gasblandning med lustgas och oxygen får inte utsättas för långvarig kyla (under – 5 ° C) eftersom det då finns risk för att de ingående gaserna separerar. Gasflaskor ska alltid förvaras i väl ventilerande utrymmen. I rummet får det inte lagras fett eller oljor, inte heller brännbart material som till exempel textilier. Ett trångt linneförråd är direkt olämpligt.

Gasflaskor ska hanteras varsamt eftersom de innehåller gas med högt tryck. Vid förvaring av gasflaskor ska flaskventilen vara stängd. Gasflaskor ska vara säkrade mot att falla och större flaskor ska vara fastkedjade. Även små gasflaskor avsedda för exempelvis behandling vid patienttransport utgör en fara om flaskventilen skadas under hanteringen. I värsta fall kan ventilen brytas av.

Flaskan kan bli en farlig projektil på grund av det höga trycket om den inte sitter fast.

Varningsskylt för gasflaskor ska sitta väl synlig på eller i anslutning till dörr till rum där gasflaskor förvaras och på eller i anslutning till dörrar in till vårdenheten. (enligt §15, kap 9, [Arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning \(AFS 2023:11\)](#), [föreskrifter - Arbetsmiljöverket](#)).

Varningsskyltar beställs i Marknadsplatsen.

5. Tillsyn av medicinska gaser

Kontroll av rutiner för gashantering utförs inom det ordinarie egenkontrollsystemet på vårdinrättningen. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) är den myndighet som ser över vårdgivarens arbete med egenkontroll, ansvarsförhållanden och ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet ([SOSFS 2011:9](#)).

6. Medicinska gaser i kommunal primärvård

Vid behandling med medicinska gaser i kommunal primärvård förskrivs detta på recept av läkare. Det är förskrivarens ansvar att patient och anhörig kan använda utrustning och medicinsk gas på ett tillfredsställande sätt. Öppenvårdsapotek gör beställningen av gasen. Leverans sker direkt från gasleverantör till patient eller apotek. Observera att samma risker och säkerhetsföreskrifter, som vid hantering av lösa gasflaskor på sjukvårdsinrättning, gäller för behandling av medicinska gaser i kommunal primärvård. Hämtning av tomma gasflaskor beställs via öppenvårdsapotek.

7. Utbildning

En webbaserad utbildning från Linde i [Lärportalen, ”Säker hantering av medicinska gaser”](#).

Ett avsnitt om [”Medicinska gaser” i Vårdhandboken](#)

Ett avsnitt om [”Oxygenbehandling” i Vårdhandboken](#)

8. Versionshistorik

I denna tabell visas huvudsakliga ändringar för de fem senaste versionerna.

Version	Giltig från	Fastställd av	Huvudsakliga ändringar
1.0	2026-09-01	Ordförande Styrgrupp Sjukvårdsapotek VGR Innehållsgranskning kopplat till RGL i egen regi är utförd av regional chefapotekare Sjukvårdsapotek VGR	Nytt dokument. Texten motsvarar version 7.0 av kapitel 12 i Regional rutin för läkemedelshantering i Västra Götalandsregionen med skillnaden att den är uppdaterad avseende att RGL tas över i regionens egen regi istället för att drivas av Apoteket AB, under hösten 2026. Version 7.0 av kapitel 12 i Regional rutin för läkemedelshantering i Västra Götalandsregionen är avstämd med Styrgrupp Sjukvårdsapotek VGR.

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Västra Götalandsregionen

Innehållsansvar: Frida Hagnestål, (friha22), Apotekare

Granskad av: Frida Hagnestål, (friha22), Apotekare

Godkänd av: Ulla Delfs Moss, (ullmo9), Regionområdeschef

Dokument-ID: RHS19045-927500356-763

Version: 1.0

Giltig från: 2026-09-01

Giltig till: 2028-09-01